

SIONULU ROMANESCU

fóia besericésca, literaria si scolastica.

Vien'a,
1. Aprile
1866.

Sionulu rom. ese de dóue ori pre luna, in l. si 15. a. lunei, cuprindendu o cóla si diumetate. Pretiulu pre unu anu e 4 fl. v. a., pre diumetate de anu 2 fl. v. a. Pentru tiere afara de Austria se mai adauge portulu postalu.

Nu
7

Prenumerarea se face la redactiune in seminariulu gr. c. centralu din Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10), si la p. t. domnii corespundinti. Tóte epistolele sunt de a se tramite la redactiune francate. Corespundintiele nepublicate se voru arde. Scrisori anonime nu se primescu.

Anulu
II.

CUPRINSULU: Inca ce-va despre publicarea fondurilor romanesci. — Esistinti'a, esinti'a, si insusirile lui Domnedieu. — Dr. Pusey si noulu seu programu de uniune cu beseric'a cat. (incheiare.) — Psalmulu 129, si „Christosu a inviatu“ (poeme). — Religiunea crestina considerata in efectele sale primarie. — Corespundintie: Blasiu (starea fondului veduo-orfanalu archidiecesanu.) Delanga Somesiulu mare (cartile besericesci se tiparescu cu litere strabune! nestemperatu doru de sínóde.) Fenesiu (necasuri confesiunali si cunun'a perseverantiei). — Amvonulu: Trei inviari (predica pre serbatórea pasciloru). — Ochire prin lumea política. — Varietati.

Inca ce-va

despre publicarea fondurilor romanesci.

Multu s'a vorbitu prin foile publice despre publicarea starea fondurilor nóstre basericesci si scolastice, dara pana acum'a tóte au fostu fora efectu. Mai lamuritu a desfasiuratu necesitatea si utilitatea publicarei mentiu-nate rdsmulu d. canonicu capitulare din díeces'a nóstra gr. c. a Lugósiului Gavriila Popu in nru. 2 din „Sionulu romanescu.“ Cu mare neastemperu s'a acceptatu si speratu, cumca in urm'a acelu articlu voru veni de la locurile competinte unu articlu dupa altulu, si voru dá publiculu romanu date autentice despre starea fondurilor nóstre. Fiendu inse in asta sperantia a mea insielatu, si venindu-mi in dílele aceste la mana siematismulu oficiosu, edatu pentru marele principatu alu Transilvaniei, din anulu 1863 („Erdély nagyfejedelemség hivatali tisztí névtára 1863. évre“), am vediutu dintru acest'a, cumca acolo de la pag. 111 pana la 127 se tractédia despre fondurile publice eclesiastice si scolari aflatórie in Transilvani'a, si intre acestea se face mentiune fugitiva si despre fondurile nóstre romane. Deci spre a poté satisfacé baremu incát'va acceptarei publiculu cetitoriu, me incumetu in urmatóriele a-le aduce la cunoscintia publica, in traducere fidela, in cátu adica posedu limb'a magiara, in care e edatu numitul siematismu.

Deocamdata se vedemu, ce se díce acolo despre fondurile nóstre gr. c. si de cele din desfientiatele regiménte romane de frontiera Orlatu si Naseudu. Datele sunt culése din unele conspecte compuse cu finea lui Augustu 1862, de candu pana acum'a, adica mai de 4 ani, se voru fi facutu mai multe inbunatatíri, crescundu fondurile totu mereu prin cumpararea de obligatiuni pentru desdaunarea pamentulu si prin crutiari tempurane. — In siematismulu numitu se díce asiadara despre:

I. *Fondulu bobianu si fondulu clerulu* gr. c., impreunatu cu cel'a:

- a) cá ar posedé in obligatiuni 563.085 fl. 11 1/2 cr.;
b) bani gat'a 1.498 „ 51 1/2 „

sum'a 564.583 fl. 63 cr.

Erogatiuni are a) salariulu episcopulu gr. c. alu Fagarasiulu (? Red.), a capitularistiloru din Blasiu si a preotímei; b) ajutorierea basilitoru din Blasiu; c) pensiuni si alte ajutoriri de gratia.

II. *Fondulu tipografiei* din Blasiu are:

- a) in obligatiuni 16.125 fl.
b) bani gat'a 181 „ 36 cr.;

sum'a 16.306 fl. 36 cr.

Scopulu, spre care se eróga venitul fondulu, lu-aréta in sa-si numirea.

III. *Fondulu premioloru* scolastice posedé:

- a) in obligatiuni 7.580 fl.;
b) bani gat'a 421 „ 83 1/2 cr.;

la-olalta 8.001 fl. 83 1/2 cr.

Scopulu, pe care se spesesce venitul fondulu, lu-aréta in sa-si numirea lui.

IV. *Fondulu catedralei* gr. c. din Blasiu:

- a) in obligatiuni 9.495 fl.;
b) bani gat'a 220 „ 64 cr. v. a.;

la-olalta 9.715 fl. 64 cr. v. a.

Erogatiunile lui sunt portarea speseloru basericeci catedrale din Blasiu.

V. *Fondulu seminariulu* gr. c. din Blasiu:

- a) in obligatiuni 159.004 fl. 16 cr.;
b) bani gat'a 42 „ 62 „ v. a.;

la-olalta 159.046 fl. 78 cr. v. a.

Erogatiunile lui sunt portarea speseloru seminariulu gr. c. din Blasiu.

VI. *Fondulu capitulu* gr. c. blasianu:

- a) in obligatiuni 50.822 fl. 36 1/2 cr.;
b) bani gat'a 101 „ 32 1/2 „

la-olalta 50.923 fl. 69 cr.

Din acest'a se acoperu spelele pentru sustienerea capitulu gr. c. (din Blasiu). (? Red.)

VII. *Fondulu romantianu* are:

- a) in obligatiuni 64.000 fl.;
b) bani gat'a 396 „ 69 1/2 cr. v. a.;

sum'a 64.396 fl. 64 1/2 cr.

Din fondulu acest'a se ajutóra tenerii gr. c. aflatori in politechnicu din Vien'a.

VIII. *Fondulu clainianu*:

- a) in obligatiuni 5.200 fl.;
b) bani gat'a 697 „ 41 cr.;

sum'a 5.897 fl. 41 cr.

S'a fundatu pentru ajutorierea alumniloru gr. c. de la seminariulu vienesu.

IX. Fondulu simaianu:

a) in obligatiuni	8.660 fl.;
b) bani gat'a	1.560 „ 82½ cr.;
la-olalta 10.220 fl. 82½ cr.	

S'a fundatu pentru ajutorirea teneriloru studiosi cu portare buna.

X. Fondulu basilitiloru:

a) in obligatiuni	7.570 fl.;
b) bani gat'a	532 „ 10½ cr.;
sum'a 8.102 fl. 10½ cr.	

Fondulu acest'a, precumu aréta si numirea lui, e menitu pentru ajutorirea basilitiloru din Blasiu.

XI. Fondulu monturului din desfientiatulu regimentu rom. I. de frontiera:

a) in obligatiuni	187.350 fl.;
b) bani gat'a	1.239 „ 41 cr.;
la-olalta 188.589 fl. 41 cr.	

Fondulu acest'a, precumu aréta si numirea, a fostu menitu pentru trebuintiele inbracamentelor din desfientiatulu regimentu rom. I. de granitia. In presinte se ajutóra scólele aflatóric pe teritoriulu regimentului.

XII. Fondulu monturului din regimentulu rom. II.:

a) in obligatiuni	60.660 fl.;
b) bani gat'a	3.439 „ 55 cr.;
la-olalta 64.099 fl. 55 cr.	

Fondulu acest'a a avutu si are si in presinte totu aceeași menire, ce are si fondulu precedinte.

Acést'a ar fi dara dupa siematismulu oficiosu starea si menirea fonduriloru nóstre in anulu 1862. Precumu am dîsu inse si la inceputulu articlului acestui, de atunci se voru fi facutu mai multe schimbari; càci, precumu scimu, unele s'au inmultitu prin casigarea despagubirei de diécime si de pamentu, altele cara-si prin crutieli tempurarie; apoi báremca aretarea indicata a esitu din funtane oficióse, prin urmare ar trebui se fia autentica: totusi mi-permitu a face, si déca nu la tóte, celu puçinu la vreo câte-va observatiunile mele, mai-cuséma ce se tiene de scopulu si menirea fonduriloru, care mi-se pare a fi la unele de totu alt'a decumu s'a mentiunatu.

La nru. I. e de observatu, cumca precumu scimu fondulu bobianu n'are menirea de a ajutóra pe basilitii din Blasiu; càci esti'a au unu fondu deosebitu, si inca cu tempulu din urma crescutu la o suma nu puçinu insemnata. — La punctulu V. avemu de a insemná, cumca fondulu acest'a, prin asemnarea despagubirei de diécime si de pamentu dupa comun'a Cutu si solvirea detorieloru pasive, s'a maritu cu o suma cámu de 50.000 fl. — La punctulu VII., cumca dupa testamentulu nemoritoriului dr. Simeonu Romantiai, (care a lasatu dreptulu de conferirea stipendiiloru sistemisate episcopului Fagarsiiului, acumu metropolitulu gr. c. alu Albei-Iulie, in cointielegere cu ven. capitulu metropolitanu,) nu numai acei teneri romani potu capeté stipendie, cari studiédia in politechnicul din Vien'a, fora, precumu se si intempla, si cei, cari studiédia in patria pe la diferite institute de invetiamentu; ba cumu scimu in presinte nice unulu nù e stipendiatu din acestu fondu la politechnica, macarca nu ar stricá, candu la conferirea stipendiiloru de 300 fl. s'ar luá in consideratiune cuvenintiósá si ramulu acest'a, de care specialitate noi in Transilvani'a

adi nu avemu mai pe nimenea. Sub sistem'a cadiuta s'a fostu urditu procesu pentru dreptulu de conferirea stipendiiloru din fondulu acest'a; in ce stadiu stá óre acum'a procesulu acest'a? nu-mi e cunoscutu; daru atát'a cu securitate potemu díce, cumca nu e lege in lume, dupa care se se póta disputá dreptulu metropolitului Albei-Iulie de a propune pe tenerii stipendisti, si prin urmare dreptulu de conferire; nice nu potu participá din stipendiulu acest'a strainii de alta natiunalitate, càci cine cetesce testamentulu, preausioru se póte convinge, cumca dupa sensulu aceluiași numai Romanii se potu folosi de stipendiele din vorba.

(va urmá.)

G u.

Esistinti'a, esinti'a, si insusirile lui Domnedieu.

I.

Totu omulu, carele va cetí cu indestula luare aminte in cartea legiloru naturei, numaidecátu va vedé si se va convinge predeplinu despre adeverulu principiului nestramutaveru: cà in natura nu este nici unu lucru fora de o cauza mai superióra, ci unele provinu de la altele, acelea eara-si de la altele, si asia totu mai departe. De aici e si cunoscutulu proverbiiu populariu: „De unde nu-i focu, nu ese fumu.“ Asia de esemplu vedemu, cà nu plóua decumv'a nu sunt nori; norii inse, precumu ne invétia fisic'a, se formédia din ap'a depre pamentu, redicundu-se o parte din aceea in aeru in forma de aboru (conf. Iul. Barasiu „Minunile nat.“ tom. III. conversat. XLIII. desp. meteórele apóse); astfeliu dar caus'a plóiei e ap'a de pre pamentu. E bine, acum'a inse se ívesce eara-si intrebarea, cà de unde provine acést'a apa? — Plantele crescú din radecine si sementiuri; animalele se nascu un'a de la alta; prin urmare o planta, unu animalu e caus'a esistintiei celeialalte. Dar óre plant'a si animalulu celu de antáiu de la cine si-are inceputulu seu? — Míntea omenésca cercetandu asia cu deameruntulu causele esistintiei faptureloru, se inaltia treptatu de la o fíntia marginita si conditiunata la alt'a, si in urma totu la acést'a intrebare ponderósa revine: ce e caus'a primaria a esistintiei toturoru faptureloru? (conf. Em. Cieci. scient. mor.) Si togm'a acést'a cauza primaria a esistintiei toturoru faptureloru visibile si nevisibile, acestu urdíturiu si isvoru primitivu a totu ce esista, lunumimu Domnedieu. Ast'a cu alte cuvente o esprimemu astfeliu: *Domnedieu a creatu tumea.* — Acestu adeveru nedisputaveru lu-marturisesce apoi respicatu si s. scriptura. Asia de esemplu psalmistulu díce: „Elu insu-si (Domnedieu) a dîsu si s'a facutu, elu a demandatu si s'a creatu (totu ce esista)“ (Ps. 32, 9.) „Domnedieulu parintiloru miei si Domne alu indurarei, *celu ce ai facutu tóte cu cuventulu teu.*“ (Intiel. lui Solom. 9, 1). „Demnu esti Dómne Domnedieulu nostru a luá marire, onóre si potere, *cà tu ai creatu tóte, si prin voi'a ta sunt si s'au facutu.*“ (Ioan. apoc. 4, 11.)

Asiadara despre esistinti'a lui Domnedieu i-este usioru fiecarui omu cu mínte a-se incredintiá. Si cine s'ar si indoí despre acést'a? Unde numai ne inaltiamu ochii nostri, ni-se infaciósiédia argumente nenegavere despre esistinti'a lui Domnedieu. Oríce sunetu esíndu din nemarginit'a sfera a naturei proclama acést'a credintia sublima si fericitória. „Ascultati,“ dísera filosofulu italianu Venoni tienendu in mana unu firu de paiu si are-

tandu pe elu, „déca in tóta viéti'a mea, din tóta natur'a numai acestu paiu mi s' ar fi infaciosiatu inaintea ochiloru miei, ar fi fostu destulu, prea destulu spre a me incredentiá prin acést'a vedere, cá este unu Domnedieu atotpotinte, creatorulu lumii; fiindca formatiunea acestui paiu cuprinde in sine atât'a minune si este asia de departe de a fi fostu facutu prin o intemplare órba, încátu asi fi fostu astrinsu a cunósce numai printr' acést'a fínti'a si natur'a domnedieésca.“ Pentru aceea nici scriitorii santeloru carti nu tractédia acestu adevéru cá unu obieptu, despre carele n' ar fi convinsu poporulu evreescu; ci presupunendu de adreptulu credinti'a in Domnedieu, vorbescu cá de unu lucru cunoscutu toturoror celoru cu minte, si pre acél'a, carele ar andresní a negá si in anim'a sa esistinti'a lui Domnedieu, lu-dechiara de neunu. „Dis'a celu neunu intru anim'a sa: nu este Domnedieu.“ (Ps. 13, 1.) Eara pre cei cu minte intréga i-provóca se caute la ceriu si la pamentu, cari marturisescu lamuritu despre esistinti'a lui Domnedieu. „Intréba pre cele cu patru petióre si-ti voru spune, si pre paserile ceriului si-ti voru povestí. Agraesce pamentulu si-ti va spune tîe, si-ti voru talcuí tîe pescii marei (cá esiste Domnedieu).“ (Iob. 12, 7—8.)

Si intr'adeveru credinti'a in Domnedieu a fostu totdeun'a o espresiune universalá a omenimei intregi. (conf. Tertul. De testim. animae. c. 1. 2.) Acést'a o marturisesce si Cicerone dîcundu: „Nici unu poporu nu este atâtu de selbatecu si de barbaru, cá se nu créda in domnedieire. Desí multi au intipuire falsá despre dins'a, totu-si credu in o potere si fíntia domnedieésca. Acestu consentiementu nu póte provení din órecare contielegere a ómeniloru, nici din institutiuni si legi positive, ci elu este legea si graiulu naturei.“ (De leg. l. 1. c. 8. conf. de nat. deor. 1. c. 16. 17.) Cu Cicerone consentiesce si Plutarchu marturisundu, cá: „De vei amblá tóta lumea, vei aflá cetati fora muri, fora rege, fora sciintie; inse cetati fora diei nu gasesce nimene.“ Asiadar precumu vedemu nici baremu unu poporu nu s'a gasitu ore candu si oreunde, carele n' ar fi crediutu in esistinti'a lui Domnedieu; ci dincontra tóte popórele depre globulu pamentului, cari dealmintrelea sunt diferite de olalta in cultura, datine si in multe alte privintie, convinu intru acést'a, cá credu in Domnedieu. Acést'a credintiá este asia de vechia cá insu-si genulu ominescu. — Ceidreptu cá in diverse tempuri si locuri erá credinti'a in Domnedieu diferita, ma aune ori tare necuviintiósá si scandalósá, ce adevéresce paganismulu si idololatri'a; inse ori cátu se fia de diferita ide'a seu intipuirea, ce diversele popóre ale pamentului si-au facutu despre domnedieire, totu-si e lucru certu, precumca cu totii au consentíu intr' aceea, cá esista domnedieire, ce e unu argumentu nene-gaveru despre esistinti'a lui Domnedieu. Pentrucá se póte intemplá, observa Perrone, cá cine-va se se insiéle intru asemnarea artistului adevératu a cutarui arteficiu: dar óre pentru aceea póte fi, cá vreodata se se insiéle intru asemnarea a ore carui artistu a acelu'a? (conf. Perrone, Tract. de Deo. Despre obieptiunile contrariloru la acestu argumentu, precumu si despre refutarea loru vedi Schwetz Theologia fund., argum. hist. de esist. Dei.)

Vas. Getie, teologu.

(va urmá.)

Doctoru Pusey

si noulu seu programu de uniune cu beseric'a catolica.

(incheiare.)

Cá la o luna inainte de adunarea, alu carei referrinte se fece principele Orloff, unu membru de odinóra alu besericeii anglicane P. Lockart, asta-di superiorulu rosmianiloru (calugheri catolici) in Londr'a, a datu in „Weekly Register“ o recensiuine asupr'a Ireniconului lui Pusey. Spre a apretiuí recensiuinea acést'a, e destulu unu cuventu: ea este unu capu-de-opera. Cuviosulu calugheru se pune cu desteritate pre terenulu, care l'a ocupatu Pusey. Acést'a din urma apróba si recunósce invetiaturele catolice, dar nu iea parte la comuniunea catolica. Drept'aceea sustiene, cumca beseric'a anglicana, orientála si romana, avendu aceleasi invetiature, aceleasi sacramente si aceeasi preotíá, formédia numai o beserica, si cá intre ele nu esista o desbinare seu schisma adevératá, ci numai legatur'a reciproca e suspinsa. Acést'a stare de suspinsiune, totu dupa Pusey, este intr' adevéru contraria rónduleei introduse de Isusu Christosu, desí nu este fora de esemplu in istori'a besericésca, si-si afla in trecutu esplicarea sa. Basanduse pre acesteá cugete, Pusey cu consecintiá conchide mai departe. Cá se justifice incetarea comuniunei intre beseric'a anglicana si romana, i-cauta se produca plansóri vechi si nóue: pre cele de antáiu, cá se arete, cá prin ce s'a casianatu incetarea relatiuniloru; pre cele de adóu'a, cá se esplice, pentru-ce mai esiste aceea si in presinte. Si de aici vine indoit'a pusetiune, ce o ocupa auctorulu Ireniconului, adica: un'a amicabila, pentrucá ar voi se faca pace, alt'a inimic'a, pentrucá totdeodata ar voi se aperse pusetiunea besericeii anglicane.

In acestu intielesu a luatú P. Lockart opulu profesoriului din Oxford. Altcumu elu recunósce, cá Pusey a facutu catoliciloru concessiunile cele mai insemnate, cari numai le-a potutu face, fora de a se despartí cu totulu decátu anglicanismu. In ochii invetiaturulu rosmianu nicedecátu nu-i mintiuna titlulu Ireniconu, desí contine nescari cuvente aspre si nedrepte. Prescurtu — Lockart lasa la o parte nefericitele acúsari si se tiene numai de cugetulu fundamentalu alu cartiei, care cu tóta aparinti'a contraria abunaséma este de o natura binevoitória si impacatória.

Pusey nu intardiá a respunde la articulu P. Lockart intr'o epistola indreptata cátra „Weekly Register.“ Acést'a epistola este atâtu de insemnata, cátu io cugetu cá e de lipsa a o reproduce aici'a in traducere precátu se póte mai buna.

„Domnulu meu! Ti-multiamescu din tóta anim'a pentru judecat'a binevoitória, ce ti-ai dat' o despre Ireniconulu meu. Ti-sum fórté recunoscutoriu pentru aceea, cáci pretiuisi si desemnasi scopulu si obieptulu cartiei mele cá pre cugetulu principalu, care l'am avutu io la compunerea ei, adica se aretu cá dupa parerea mea nu stá nici o piedeca neinvinsa in calea unirei besericeii romane, grecesce, si anglicane (iertá-mi acéstá espresiune). Demultu sum io convinsu, cá in conciliulu tridentinu nemica nu se afla, ce nu s'ar poté esplicá intr'unu modu placutu si magulitoriu pentru noi, candu acést'a esplicare ni s'ar dá „prin auctoritate,“ adica chiaru de beseric'a romana, si nu de nesce simplii teologi. Ast'a presupune din partea mea convingerea, cá articuli nostri esplicati in intielesulu loru celu adevératu nu contineu nemica, ce ar fi in contradictiune cu vreunu articulu de credintiá alu besericeii romane. Amen-

doue partile tienu si credu acelasi magisteriu. Ce se tiene de punctele, despre cari se vorbesce in articolulu 22,*) io credu (cá se me folosescu de cuventele unui nobilu italianu,) „cá macsimulu nostru si minimulu vostru stau in armonia.“

„Mie cá unui preotu simplu nici nu mi-ar competi delocu, a dá esplicari detaiate. In acést'a privintia domni'a ta inca esti in aceeași pusetiune. Ceidreptu domni'a ta ai esprimat sperarea, cá pastorii besericei romane voru se vina la cugetulu, „cumca o reuniune pre bazea principiiloru lui Bossuet ar fi mai buna, decâtu vecinic'a schisma si imparechiare;“ ti-ai manifestatu si sincer'a dorintia pentru unitate: dar, precumu mi-se pare, aci ai facutu o reserva, care se basédia nesmintitu pre puçin'a-ti sperantia, cumca Rom'a va se puna besericei anglicane cand'va atari conditiuni, pre cari acést'a le-ar poté primi.“

„Permite-mi se adaugu, cá la compunerea Ireniconulu meu nemica nu erá mai departe de intentiunea mea, decâtu cá se lasu se intre ce-va, ce ar poté vatemá membrii comunitatii religiuarié a domniei tale. O defensiune presupune neaperatu esistinti'a unei anumite culpe; acést'a vina acumu seau cade pre un'a din doue, seau pre ambe partidele; dara unu aperiatoriu totusi nu póte onerá cu aceea eschisivu pre partid'a, a carei causa o apera. Dupa-ce io am aplanatu membriloru besericei mele tóte dificultatile intr'unu tipu onestu, in cátu adica acést'a a statu in potintia-mi, me crediui a implini numai o detoria cuvenita dreptatiei, spunendule, unde jace dupa parerea mea piedec'a.**)

Nice tribunalele domniei vóstre nu potu delaturá dificultatile nóstre, fora de a-le cunósce.“

„Poft'a respicata decátu mine, cá nice unu punctu alu sistemei, carea pana acumu este numai opiniune pia, se nu-se dechiare de dogma seau articulu de credintia, cumu este invetiatur'a despre conceperea nemaculata, ti-se va paré de prisosu. In faci'a scopulu inse, pre care-lu urmarimu, — spre a ajunge la unirea sperata, — ne atinge si pre noi totu ce se templa dincolo. Ierta-me se mai adaugu, cá io nu scriu cá unu reformatoriu; io padiescu numai defensiv'a. Nu se tiene de noi a prescrie Italianiloru si Spanioliloru, ce se créda, seau cumu se-si esplice piele loru opiniuni. Totu ce oftámu, este, de a ne dobendí o ascurare oficiósa, cá in casulu reunirei nu vomu fi detori a ne acomodá dupa acelea. Nemica nu erá mai departe de cugetele mele, decâtu a-i aruncá vreunui dintre auctorii citati de mine invinovatírea, „cá elu iubesce maic'a Domnului pre cont'a acelei iubiri, ce-i competiesce fiului ei.“ Scopulu meu a fostu numai, se descriu sistemulu, care, dupa-cumu credu io, e piedec'a cea mare a reunirei.***)

*) Acestu articulu pórtá titlulu: „Despre purgatoriu.“ Elu suna: „Invetiatur'a Romei despre purgatoriu, despre indulgentie, despre cultulu si onorarea iconelor si a móscelor, precumu si despre invocarea santiloru, e unu lucru fora temeiu si pure inventatu, care necumu se afle vre o adeverintia in s. scriptura, ba mai vertosu e contrariu cuventulu ddieescu.“ Uniunistii anglicani, redimandu-se pre invetiatorii cei vechi, dicu, cá articulu acest'a nu este indreptatu incontr'a invetiaturei catolice despre purgatoriu etc., ci incontr'a esagerariloru unor teologi si incontr'a abuseriloru lapedate chiaru si decátu conciliulu tridentinu.

***) Pretinsulu sistemulu practiculu, la care revine mai tardiui.

****) Fiendca unu numeru micu de scrietori catolici, cari, neobservandu invetiatur'a rigorósa a besericei, adesu au urmatu neluciriloru imaginatiunei loru, au propusu sentintie esagerate si cararile comune le-au parásitu, de aici incheiara Pusey si partisanii lui preste totu, cá la catolici ar esiste o intréga sistema populara, carea de cea dogmatica ar fi cu totul diferita. Eaca aci scótemu câte-va pasagie chiaru din Ireniconu, cá de o mostra a pretinsei sisteme. „Totu, ce se invétia in beserica generalminte seau se rostese prin pap'a,

tele acele persóne, cari au pusu in lucrare sistem'a aceea.“

„Deórace pre mine me interesédia, cá se nu fu intielesu strembu de patriotii miei, voiui se mai adaugu, cá io n'am avutu de scopu, a dá vreo parere despre capulu vediutu alu besericei. Noi recunóscemu din anima primatulu scaunulu din Rom'a, inse nu credemu, cá relatiunile acestui primatu cátra alte beserici locale (the bearings of that primary upon other local churches) sunt obieptulu dreptulu spiritualu si nu a celui divin. Ce privesce chiaru si supremati'a, aceea nu cuprinde in sine nemica ce ar provocá din parte-ne obieptiuni. Ne tememu numai, cumca supremati'a acést'a, suptu care se esercédia denumirea episcopiloru nostri, ascunde in sine acceptarea multu-iubitulu acelui sistemulu practiculu, care, precumu credu io, e caus'a si totdeodata (iérta, cá o spunu) in ochii nostri e justificarea desbinarei, in care traimu.“

„Desi nesuinti'a mea a fostu, a tiené defensiv'a si a incarcá in spatele besericei romane o parte din responsabilitatea pentru suspensiunea comuniunei, domni'a ta mi-ai aretatu totusi iubire intima, pentru care ti-multiamescu. Ea ti-a concesu, a cunósce scopulu, pre care l'am urmaritu in decursulu unei carti mari cu coloritura neaperatu feliurita. Io credu, cá tipulu si modulu, in care ai vorbitu despre tractatulu nostru, scrisu cu cugetu curatu, de a aflá spre reunire o basa pre principiile statoirite inainte de doui seculi prin arhiepiscopulu Wake si teologii galicani, va sierbí, spre a reinprospetá sperarea si spre a reinnoi indemnulu la impacare. Desperarea e inerta, ea nu face nemicu. Déca sperarea, de a vedé restaurata unitatea intre crestini, va poté strabate in anim'a Anglesiloru, dins'a va inaltia rogatiunile cele mai fierbinti cátra Acel'a, care a facutu pre ómeni, pentrucá ei se fia „intr'unu cugetu si in un'a si aceeași casa,“ si rug'a nóstra va fi ascultata cu iubire. — Alu domniei tale ascultatoriu sierbu *E. B. Pusey*.“

Scurtu tempu dupa publicarea opului (23 Oct. a. tr.) a indreptatu canoniculu Fridericu Oakeley, si elu insu-si fostu odata oxfordianu, o epistola cátra „Weekly Register,“ in care elu accentuédia importanti'a edarei Ireniconulu, si anumitu a scrisórei lui Pusey cátra acestu diurnalu. Oakeley aréta, ce cale s'a observatu de 20 ani incóce, din aceea per ioda adica, candu Ward si Oakeley insu-si au trebuitu se primésca depunerea din oficielle loru, nu pentrucá ei au dísu (cá Pusey), cumca *intielesulu* celoru 39 de articuli, ci cá *unulu din intielesurile*, cari li-se potu dá acelor'a, este catolicu. Onoratulu canonicu face apoi observarea, cá asprimile Ireniconulu au disparutu prin esplicarile date decátu Pusey, prin aceea adica, cá elu nu li-se impune catoliciloru de reformatoriu seau stergutoriu de abuseri, o rola cu atátu mai de tanguitu, cu cátu cá abuserile sunt numai inchipuite. In urma inderépta atentiunea asupr'a duoru conditiuni, cari se

trebuie privitu si credintu cá adeveru descoperitu de Ddieu; invetiatur'a despre Mari'a e formata dupa ceea, carea-lu privesce pre Isusu; Mari'a ne-a datu pre Mantuitorulu cá pre ce-va din sine ins'a-si, cá se móra pentru noi; candu mori Isusu pentru noi, atunci ascultá de voia maicei sale; o paralela acurata intre prerogativele si functiunile Mariei si cele ale lui Isusu; sufletele se nascu din Ddieu si din Maria; Mari'a locuesce in sufletu si-lu pregatesce pre sém'a lui Isusu si a Spiritulu s.; Mari'a e impreuna cu Domnulu nostru de faciá in s. eucharistia; ea ne nutresce cu insu-si trupulu seu; ea e de faciá in panae eucharistica.“ No voiui a cercá dupa auctorii acestoru asertiuni; dicu inse, cá-su siguru despre aceea, cumca fórté puçini catolici voru fi, cari se fia auditu in viétia loru vreedata vorbindu despre acelea. (si debunasema nici despre intrebarile unuí protosincelu gr. or., indreptate ani-certi cátra unu cunoscutu alu nostru, cumca adica dreptu e cá latinii aru invetiá, precumca muierile n'au sufletu? dreptu-i, cá unitii inca au cruce in beserica, scl.? — Red.)

poftescu de la orice unire trainica; prim'a coditiune este o supunere fora reserva suptu beserica, adou'a este recunoscerea puterii papale ca a unei'a, ce isvoresce din funte divinu.

Acést'a epistola a lui Oakeley a provocatu unu respunsu din partea lui Pusey, care s'a facutu cunoscutu in „Weekly Register“ din 7 Dec. Faimosulu profesoriu face unu pasiu mai departe cãtra uniune, celu puçinu in acelu intielesu, cã elu se esprima cu acuratétia particulara despre cele doue intrebari pertractate de elu: prim'a are de obieptu motivele, pentru-ce crede elu intrég'a invetiatura catolica; a dou'a privesce primatulu papei.

Io nu voiu comunicã aici acést'a a dou'a epistola, avendu de scopu a me intórce de altadata la dins'a. Atunci voiu avé ocaziune a esaminã mai deaprópe conditiunile de pace proieptate decãtra anglicani si natur'a piedeceloru la tóta templarea contrarie.

Intr'aceea credu cã va fí de ajunsu scurt'a acést'a schitia, pre care am delineat'o aici, pentrucã se se intielega valórea si inalt'a importantia a nóuei direptiuni, carea a apucat'o dr. Pusey. (trad. de I. R.)

Psalmulu 129.

Din aduncu de suferintia,
Cufundatu de totu in reu,
Tfe-ti strigu cu umilintia:
Dómnne, audi viersulu meu!

Pléca-ti urechile tale
Pan la rostulu cuceritu;
Fia viersu'-mi de rogare
La alu teu tronu santu primitu.

In mesura meritata
Pecatulu de-ai piedepsi,
Dupa drépt'a-ti judecata,
Cine-ar poté suferi?

Ci fordelegea facuta
Tu ni-o ierti, si la pecatu
Cauti cu indurare multa:
Cã esti bunu nemesuratu.

Pentru numele-ti celu mare
Am rabdatu, Dómnne, mereu:
Cã'n necasu tinde-alinare,
Iehova! numele teu.

Sufletu'-mi, ce 'n reutate
Innóta neprecurmatu
Si se-afunda 'ntru pecate,
Intru Domnulu a speratu.

De cu diori si pana 'n nópte,
De cu diua manecandu,
Se-si repuna a sa sórte
Poporu' 'n Domnulu sperandu;

Cã la Domnulu e salvare
Si-a 'ndurariloru isvoru:
Singuru elu va dá scapare
La alesulu seu poporu.

Naseudu 1866.

Ioanu Papiu.

„Christosu a inviatu.“

Cã negur'a cea désa
Pecatulu a domnitu,
Nu-i anima alésa,
Cã tóte le-a negritu;
Dar adi e diu'a, 'n care
Acea s'a resfiratu,
Adi sóre ne resare:
Christosu a inviatu.

Cã néu'a se albesce
Alu nostu sufletu palitu,
Si cãtra ceru privesce
La Fiiulu celu maritu;
Cã elu prin mórte-amara
Adi mórtea o-a calcatu:
Cã se traimu noi cara,
Christosu a inviatu.

Viétia mai frumósa,
Crestini buni! se traimu,
Cu anima voiósa
Totu ce-i bunu se primimu;
Cãci charu si mangaiere
Ne-a meruitu, ne-a datu
Virtute si putere
Christosu, celu ce-a 'nviatu.

De-ti e urdítu de sórte,
Cã multu se patimesci
Si umerii-ti se póрте
Ce greu numai gandesci:
Privesce cu credintia
La ceriu ah! nencetatu,
Si dí in confidintia:
Christosu a inviatu.

Cã negur'a cea désa
Pecatulu a domnitu,
Nu-i anima alésa,
Cã tóte le-a negritu;
Dar adi e diu'a, 'n care
Acea o-a resfiratu
Minunea cea mai mare —
Christosu a inviatu!

Pest'a 1866.

Laurentiu Popu, teologu.

Religiunea crestinesca considerata in efectele sale primarie.

Mantuitoriulu nostru Domnedieu-omulu in plenirea tempuriloru a descinsu din ceru pre pamentu, spre a intemeia imperati'a cerésca, adica o lume nóua a vertutiei. Superstitiunea, carea impiedecã mintea omenésca cã se nu póта strabate la adeveru, intunecimea diverseloru retaciri numaidecãtu a disparutu dinaintea radieloru stralucitorie a evangheliei, si inaintea generatiunei celei pana atunci orbecatórie in remnulu intunecimei si a nescientiei s'a deschisu deodata o nemaicunoscuta lume spiretuale. Din unitatea Celui nefinitu, din perfectiunea-i santa si nemarginita, generatiunea, ce orbecã in nescientia, acumu a inceputu a invetiã si a cunósce adeverulu. Cunoscundu-si originea adeverata si destinulu sufletului, i-s'a deschisu totodata si sórtea esistintiei viitórie: feri-

cirea cerésca a vietiei eterne, indemnandu-se spre a grabí càtra destinulu sufletului, si retragundu-se din cararea peritiunei, de la damnatiunea eterna.

Astfelu a incetatu lupt'a cea fora compasu si indrep-tariu a ratiunei incontr'a retacirei, si puterea cea enorma, carea prin intieleptii cei mai renumiti ai lumii s'a consumatu indarnu intru scrutarea si cunóscerea adeverala a divinitatii, acumu, cá o efluintia a cunoscintiei celei adeverate, a inceputu a-se întórce spre lucruri folositorie, spre inventiunea midilóceloru pentru o buna stare sociala si materiala, spre real'a fericire a omenimei. Ocupatiunea cea mai capitala a sapientiloru paganatatiei a statu in discussiunea cestiuniloru tractatorie despre Domnedieu si lume; pentrucá pana candu spiritele loru nu s'au escontentatu cu lipsele aceste, privindu necurmatu numai dupa lucrórea cerésca, nici cá au potutu cá se-si întórca destulu atentiunea spre unu altu terenu de scrutare. Inse liberati odata de greutatea cea mare, si odichniti in lumea credintiei fericitorie, le-a remasu tempu de a meditá si despre alte intrebari, si a-se urcá pre o culme mai inalta a culturei binefacatorie.

Religiunea crestinésca, dupa-ce si-a prefiptu de scopulu seu celu santu vertutea, a indegetatu si calea, pre carea purcediendu omenimea se se póta prepará aici pre pamentu la fericirea eterna. Pre unde numai preconii evangheliei au vestitu imperati'a mantuirei a Domnului nostru Isusu Christosu, pretotindenea s'a redatu omenimei demnitatea originala cuvenita; pentrucá martora ne-este credinti'a, cumca noi toti suntemu fiii lui Ddieu ai parintelui cerescu, si cumca avemu detorintia santa si pre celu mai méseru si nefericitu cersitoriu a-lu onorá intogm'a cá pre deaprópele nostru, formatu dupa tipulu si asemenarea lui Ddieu si rescumperatu cu santulu si nepretiuiverulu sange alu Domnului si Ddieului n. I. Chr. Astfelu lantiurile sclaviei, impuse omenimei de négr'a nescientia, au inceputu a cadé, si omenimea, ce amaru gemeá sub greutatea loru, a inceputu a fi libera, a inceputu a domni o idea santa, ide'a egalitatiei, libertatiei si a fratietatiei, carea a cuprinsu si cuprinde din ce in ce animele omeniloru totu mai tare si in estindere totu mai generala, prefacundu-li-se in convingere multu-salutaria.

Ci eftele cele salutari ale relegiunei crestinesci inca mai lamuritu aparu, decum' va vomu priví pre acei'a, cari au intratu in sinulu besericei si au vietuiutu conformu religiunei lui Christosu, pre acei'a, cari mainainte urmandu posteloru si placheriloru semtuali, numai trupului au sierbitu; ear acumu invescundu hain'a crestinatatiei, s'au strafornatu cu totulu in omeni nuoi. Esemplele celea mai frumoase, mai sante si lumii nemaicunoscuta le-au produsu primii crestini cu deprinderea virtutiei si a abnegarei de sine. Desbracandu-se de tóte prejude-tiele, li-s'a deschisu anim'a spre a primí intr'ins'a amórea deaprópelui; cointielegerea si amórea reciproca a multímei credintiosiloru asia de mare a fostu, cátu, dupa dis'a s. scripture „cét'a credintiosiloru numai o anima a avutu;“ ear vertutea temperantie o-au eserciat'o primii crestini cu cea mai mare rigóre. Asia au observatu postulu si si-au morteficatu trupulu, conformu esemplului datu de Domnulu n. I. Christosu si de apostoli, fora cá la acést'a se fia fostu de lipsa vreo lege obligatoria; dara nu numai postulu celu mare alu pasciloru, fora si celealalte posturi de preste anu le-au observatu cu cea mai mare acuratétia. Si precandu se cumpetáu pre sine in mancari si beuturi, pre atunci si-infrenau si celealalte pofte ale trupului. Ba in zelulu loru de a-se urcá pre

o culme si mai inalta a perfeptiunei, se retrageau in selbele si desierturile celea mai ingrozitorie si in crepatu-rele stanceloru, unde viéti'a loru intréga si-o petreceau in abnegare de sine. Astfelu de barbati au fostu eremitii cu marii loru parinti s. Antoniu si s. Paulu Tebanu.

Preste tóte inse santieni'a primiloru crestini s'a manifestatu mai vertosu in fapte, casí cari duceau o vié-tia asia de santa si inocinta, incátu insii inimicii loru, persecutorii pagani, au fostu constrinsi forte adesu a-le marturisi inocinti'a. Urmandu esemplului Domnului Christosu, se rugau chiaru si pentru inimicii loru; ear vertutea cea santa si paganiloru nemaicunoscuta, adica iertarea din anima a injurieloru si nedreptatíloru ce ni-se facu, o eserceau in publicu spre cea mai mare mirare a paganiloru. In onorarea si rug'a lui Ddieu erau cei mai neobositi, si cea mai démna gratitudine fiesca càtra Ddieu o repuneau in amórea si observarea mandatorulu lui. „Regul'a vietiei nóstre e Domnedieu“, díce Atenagor'a in seclulu II.; ear Origene astfelu graesce despre moralitatea primiloru crestini: „Legea lui Christosu o tienemu in buna aducere aminte, ear cuventele si faptele nóstre le diregemu conformu legeri acelei'a.“ Apoi esemplulu celu mai maretiu alu amórei càtra Domnedieu l'au aretatu marturisorii si mártirii, cari viéti'a loru ins'a-si mai voira a-o jerfi, decátu cá prin negarea credintiei se vatege pre Domnedieu.

Dar nu numai oblegatiuniloru singulari, fora si celor'alalte detorintie faciá cu Ddieu, cu ei insii si cu deaprópele loru cu asia zelu si pietate au corespunsu, incátu seclii primi cu totu dreptulu se potu numí etatea de auru a crestinismului. In viéti'a loru cetatianésca totdeun'a au escelatu cá cei mai bravi civi, in resbelu cá cei mai animosi si mai resoluti resboinici, in suportarea greutatiloru comuni cá cei mai gat'a patrioti; si prelanga tóte cá imperatorii Romei prin crudelitatile loru fórte apesáu libertatea conscientiei, totusi si pre acesti'a i-onoráu asemenea cá pre ministrii auctoritatiei divine. In cercurile familiari erau cei mai fideli barbati, cei mai credintiosi parinti, cei mai iubitori consangeni, si prelanga tóte cá estimau casatori'a cá taina, totusi numerosi eserceau si vertutea nemaculata a verguriei. Invidi'a, ur'a, truff'a si alte patime pecatóse eráu esulate dintre ei; cu unu cuventu, viéti'a loru intréga respirá numai amóre càtra Ddieu si càtra deaprópele loru. Si déca cu tóte astea ne cauta se marturisi, cumca, s'au aflatu uneori si de acei'a, cari n'au vietuiutu conformu religiunei lui Christosu, ma carii s'au maculatu cu multe si grele pecate: esceptiunea ascést'a, faciá cu santieni'a rareloru virtuti a le crestiniloru din vécurile cele de antáiu, numaidecátu dispore.

Drept' aceea cu totu dreptulu potemu díce, cumca religiunea acést'a, carea a nascutu virtuti asia de mari si lumii nemaicunoscuta, intr'adeveru e domnedieésca.

Petru Birt'a, preotu gr. c.

Corespondentie.

Blasiu, 25 Ianuariu 1866.

Stimate domnule redactoru! Dupa-ce in nru. 11 alu pre-tiutei dv. fóie din a. tr. ati datu publicitatii cerculariulu metr. din 2 Oct. a. tr. nru. 1010, privitoriu la continuarea contribuiri-loru la fondulu deficientiloru si veduo-orfanale din archidieceasa, eara despre conspectulu alaturatu la acelu cerculariu nu facurati nici cea mai mica amintire*): spre a satisface dorirei generale a

*) Pentrucá nu ni-s'a tramesu numai cerculariulu.

publicului cetitoriu, descoperite cu tóta ocasiunea in privinti'a publicarei fondurilor besericesci despre o parte, eara despre alt'a spre a indreptá unele erori de tipariu intrate in amintitulu conspectu, mi-ieu voia dupa unele acte oficióse, ce-mi venira la mana, a aretá starea cea adeverata a fondului desub intrebare, carea de presinte e urmatóri'a:

I. Dupa reportulu c. r. esactoratu provinciale din 30 Noembre 1865 nru. 8715 are fondulu a) in o oblegatiune de statu, si anumitu de a impromutului natiun. sub nru. 23.321 in cifra 630 fl. — b) in alta oblegatiune de statu de a desarcinarii pamentului sub nru. 1509 in cifra 5140 fl.	Capita- lu in mon. conv.	Interusu- rie
— in sum'a	5770	— — —

Censulu acestoru oblegatiuni cu $\frac{5}{100}$ face 289 fl. si 30 cr. m. c., seau 303 fl. 97 $\frac{1}{2}$ cr. v. a.; din cari subtragundu contributiunea de 21 fl., remane in valuta austr.	—	v. a. 282 97 $\frac{1}{2}$
---	---	-------------------------------

II. la Emili'a Csiszár, veduv'a lui Laurentiu Szögyény cu $\frac{6}{100}$	2000	— — —
Censulu dupa acestu capitalu de la 1 Noembre 1846 pana 31 Oct. 1854 e 756 fl., si de la 1 Maiu 1855 pana in 31 Dec. 1864 e 1218 fl.; — in sum'a	—	v. a. 1974 —

III. la Ioanu Zeik cu $\frac{6}{100}$	800	— — —
Censulu dupa acestu capitalu depe sem. II. a anului 1844 face 5 fl. 43 $\frac{1}{2}$ cr., si de la 1 Noembre 1844 pana in 31 Decembre 1864 1016 fl. 40 cr. m. a., — in sum'a	—	v. a. 1021 83 $\frac{1}{2}$

IV. Dupa reportulu esactoratului c. r. provinciale din 6 Noemb. 1865 nru. 8461 are fondulu in bani gat'a: a) in unu legatu a repausatului Nicolau Nagy, fostului rectoru alu seminariului gr. c. centralu de la s. Barbara din Vien'a, 227 fl. — b) din censulu dupa oblegatiuni 1561 fl. 45 cr. — sum'a in bani gat'a	1788	45
--	------	----

V. Interusuriu restante sub pusetiunile II. si III.	2995	83
---	------	----

Pro coronide nu potu se nu observu, cà sub absolutismu dinpreuna cu celealalte fonduri ale clerului s'a luat si acestu fondu desub administrarea ordinariatului, si s'a manipulat prin c. r. esactoratu provinciale; prin urmare prosperarea seau scadearea lui cu atát'a mai puçinu póte cadé pre respundietatea ordinariatului, càci acestu preaveneratu — dupa-ce cu dorere a observatu, cà la Ludovicu Beeski s'a pierdut unu capitalu de 305 fl. 49 cr. m. conv., eara de la Emili'a Csiszár si Ioanu Zeik pelanga repetítele recercari si ursoriuri facute din partea ordinariatului metr. nu numai nu-se scotu interusuriile restante, ci acelea se dechiara de desperate, — redímatu pre articolulu XXX. din concordatu si articolulu I. de lege din 1863, in 1864 sub nru. 937 si in 1865 sub nrii 312 si 1010 a cerutu estradarea fondurilor archidíocesanane preste totu, si in specialu a fondului deficientiloru si veduo-orfanale, si strapunerea acelor'a sub administrarea ordinariatului metropolitanu. . . . 2.

Delanga Somesiulu mare, in Marte 1866.

„Luminédia-te si vei fi, voesce si vei poté“ este motto, ce-lu portá si-lu pórtá unu diuariu din Romani'a („Romanulu“). Aceste sentintie se potu — dupa parerea mea — preabine aplicá si la noi. Amu avutu modru si potintia se facemu mai multu decumu amu facutu, intielegu in beserica; amu poté stá altmintrenea decumu stámu. Literatur'a nóstra besericesca ar poté fi mai avuta decumu e; amu poté avé cartile teologice tóte; inse nu avemu

afara de unu dreptu canonicu, si acel'a inca in limb'a latina, si afara de o istoria besericesca, nici un'a. Barbati, cari se fia in stare a-le edá, amu avutu, si de nu-le avemu caus'a este, cà nu multu ne-amu ostenitu, seau se o spunu verde, nu amu voitu. Cine ne-a impiedecatu se ne regulámu trebile interne, se ne coregemu càrtile besericesci? Nime. Cine ne-a impiedecatu a tiené sínóde? Nime; documentu nerestornabilu in privinti'a acést'a este respunsulu nuntiului apostolicu din Vien'a datu aceloru barbati, cari, desí din statulu civilu, totusi pentru interesulu comunu au miersu se védia, déca Rom'a — cumu s'a totu dísu — intr' adeveru ne opresce a tiené sínodu? si s'au convinsu dincontra. Dar apoi sínodulu provincialu óre cine l'a impiedecatu?

Acumu vremu se facemu órece, si cumu? Eaca asia:

In dílele trecute vení unu cerculariu de la maritulu ordinariatu episcopescu, in care suntemu provocati a respunde, déca voimu a vedé literele strabune in beserica, ori suntemu indestuliti cu juvete alu santului cirilu? càci la Blasiu voru a edá cartile besericesci cu litere. A intrebá in anulu mantuirei 1866 despre acést'a, cugetu a fídeprisosu. Ear de alta parte, — desí dícu, onóre Blasiului pentru acestu pasiu! — inse mie totusi nu-mi pare a fí preanimerita acést'a cale. Cartile nóstre besericesci sunt pline de cuvente straine, si trebue corese. Acest'a e unu lucru mare, unu pasiu insemnatu, si trebue pipaitu bine si apoi facutu. Competinti'a de a face o revisiune si a schimbá cuvente in cartile besericesci mi-se pare cà ar fí a sínodului provincialu; acel'a ar trebuí se revéda càrtile, si apoi auctorisate de acel'a se se dec sub tipariu. Càci déca sunt a-se tiparí càrti cu litere si prin urmare a-se corege, aceea e a-se face pentru tóta provinci'a, ear nu numai pentru o dícesca. Déca suntemu uniti sub unu capu, apoi se fimu deplinu uniti. Fiacare pastoriu are dreptu si detoria a vedé si censurá aceea ce dà in mana filoruru sei sufetesci, si acést'a se póte face numai in sínodu provincialu, a carui conchiamare o ceru mii de cause. In urma mi-aducu aminte, cà decum'va s'ar concrede rovisiunea cartiloru si coregerea loru unui barbatu, póte cà, in zelulu seu de a romanisá cartile, le-ar latinisá. Apoi in urma e de a se luá in séma si ortografi'a; aceea inca trebue se coresponda, pentrucà au a-le cetí nu numai ómeni literali, cari cunoscu limb'a latina, fora si cantori, dascalii etc.

Eata ce sentímu noi cei de prelanga Somesiu despre edarea cartiloru cu litere latine!

M . . .

Fenesiu pre Ampoiu, in dominec'a 2. a parésimeloru 1866.

Clarissime domnule! Me nutresce dulcea sperantia, cumca nu mi-se va luá in nume de reu, déca-mi permitu a comunicá presecurtu in pretiuitulu „Sionu. r.“ onoratului publicu cetitoriu intrigele, ce s'au tiesutu intr' ascunsu si pe façia decàtra fratii gr. or. de aici, dupa-ce parochi'a gr. cat. din locu devenise vacanta in a. 1861, cu scopu, de a in duplecá pre ai nostri in lipsa de preotu propriu gr. cat. se tréca la neunire.

Devenindu adica parochi'a gr. cat. din Fenesiu in anulu susu amintitu in vacantia, numaidecátu — precumu s'a veditu mai tardiiu — s'a facutu o conspiratiune incontr'a vietii aceluia, carele ar primí se fia preotu unitu in locu. Scopulu mai deaprópe alu conspiratiunii erá, cá se impedece si delaturedie pre tempu mai indelungatu asiediarea unui preotu gr. cat. in acést'a comuna, cá, astfelu se póta semená imparechiari intre partea unita lipsita de pastoriu propriu, si asia apoi cu incetulu se-i atraga pre toti la confesiunea gr. orientala. Conspiratorii n'au intrelasatu si crutiatu nici unu midílocu cugetaveru neintrebuintiatu spre ajungerea scopului loru de tanguitu. Asia s'a intemplat, cà trei oo. dd., cari inainte de mine se incercara a se asiediá aici óá preoti uniti, fura inspaimentati pentru totdeun'a de la acést'a parochia prin epístóle anonime, in cari li-se amenentiá morte, decum'va se voru incumeté a vení in comuna cá parochi uniti; ba si atentatu formalu s'a facutu asupr'a vietiei clericului absol. D. O., puşicandu-

se asupra-i cu glontiu, între satele Preséc'a si Poian'a. Mai în urma subscribulu luandu în consideratiune, precumca sierbindu aici cá preotu gr. cat. si repausatulu tata-mieu în decursu de vreo 12 ani, am speratu cá dóra eu voiu fi scutitu de asemeni amenintari neumane; pentru aceea am si rogatu pre v. ordinariatu metropolitanu, cá se binevoésca a-mi conferi mie parochi'a acést'a, ce mi-se si acordà. Inse ce se vedi! si eu togm'a asia fui amenintiatu din partea conspiratiloru, cá si ceia-lalti ce voira a-se asiedia în acést'a parochia înainte de mine. Dar eu fiindu predeplinu convinsu, cá déca-i Domnedieu cu mine, ce mi-se póte întemplá? nu m' am descuragiatu; ci nebagandu în séma uneltirile si amenintariile infernali, am apucatu cu mani energice conducerea poporeniloru uniti incredintiatu pastorirei mele sufletesei; si în urma cu ajutoriulu Tata-lui cereseu, atátu prin cuventari acomodate rostite depre amvonu, câtu si prin convorbiri parintiesci familiari, — ce la aveam adeseori, si mai alesu în domineci si serbatori, cu fiacare capu de familia chiamandu-i acasa la mine, — mi-a succesu a-i retiené si intari în s. unire, si a face din dinsii cei mai aprigi si mai conscientiosi aperiatori si partinitori ai besericei, scélei si pastorifulu loru. Astfelu apoi în întielegere buna cu poteri unite reusiràm a dobendi de la directiunea muntana, sub a carei'a patronatu stà acést'a s. beserica, acoperirea si repararea ei denou; cara poporulu credintiosu prin contribuiiri de bunavoia s'a nesuitu si se nesuesce a-si infrumsetia beseric'a câtu se póte de bine, asia d. e. mai în anulu trecut u a eumparatu trei prapori frumosi, ce sierbescu de onóre acestei comunitati bes. gr. cat.

Dar, Domne, câte mai sunt înca în acést'a parochia de facutu! Nu este aici casa parochiala, ci preotulu e astrinsu a-si inchiria cortelu din modest'a sa platutia de 210 fl. v. a.; nu este léfa invetiatorésca sistemisata scl., precumu se afla acestea în alte parochie din tractulu Bistrei, si înca mai în tóte aplacodate din fundulu fiscului. Càmú pre la anulu 1846—47 ceidreptu s'a fostu aplacdatu de la locurile mai înalte edificarea casei parochiale, inse urmandu tristele evenemente din 1848, a remasu lucrulu intr' atát'a; unde se afla acea resolutiune acum'a, numai Domnedieu scie! Totu astfelu stàm si cu léfa invetiatorésca, ce precumu am cámu observatu s'a sistemisatu intr'o suma de 50—60 fl. v. a. înca precandu se aflá acést'a parochia supusa juredictiunei protopopiatulu de Secarembu; — speràmú inse, cá ajutati si sprigioniti mai cu energia din partea acelor'a, ce ne-arú póte ajutá si sprigioní, cu încetulu cu încetulu si cele facunde în privinti'a bunestarei acestei parochie încà le vomu implini.

A. Balomireanu.

Amvonulu.

Trei inviari.

(predica pre serbatórea pasciloru.)

„Pre Isusu nazareneanu celu restignitu cautati? a inviatu, nu este aici.“ Marcu 16, 6.

Au trecutú dílele, cari ne-au rechiamatu în memoria patimele Mantuitoriului, cumu s'a vendutu elu adica, cumu fú batjocuritu, cumu s'a restignitu facundu-se blastemu pentru noi. Amu vediutu spiritualminte, cumu s'a întunecatu sórele, cá se nu véda reutatea cea infricosiata, cumu s'a cutremuratu pamentulu sub greutatea pecatului, cumu s'au deschisu mormentele si au inviatu unii santi, cumu a crepatu în dóue catapetém'a base-recei seau velulu santei santelorú, cá se se inchipuésca, cá dupa mórtea lui Isusu potú intrá toti la tronulu darului celui divinú, nu cá mainainte numai árchiereulu celu din legea vechia. Triste díle au fostu acelea! în cari amu plansu si noi, cá cand'va Ieremi'a profetulu,

candu a predisu patim'a si mórtea Mantuitoriului; amu plansu, candu amutírea campanelorú ni-a semnificatu mórtea Domnului vietiei, si aducundu-ne aminte de cele ce s'au întemplatu odinióra, batendu-ne pieptulu si noi amu marturísitu, cá cel'a ce a moritu acum'a a fostu intr'adeveru Fiiulu lui Ddieu. Apoi l'amu inmormentatu, i-amu cercetatu mormentulu spiritualminte, cá acolo sperarea nóstra se dobendésca potere nóua prin darulu acelu'i'a, în a carui'a mormentu siediendu cand'va angerulu a dísu cátra cele trei muieri pie: „*Voi cautati pre Isusu nazareneanu celu restignitu? a inviatu, nu este aici.*“ — Mantuitoriulu luméi a inviatu dara, iubitorulu miei ascultatori, care inviare asta-di o serbamú; si fiendca fora de inviarea lui Christosu e indesiérta precumu díce apost. Paulu tóta credinti'a nóstra în dinsulu: de aceea nu póte fi ce-va mai momentosu lucru pentru noi, decátu a fi convinsi deplinu despre tain'a, carea o serbédia asta-di baseric'a, adica despre tain'a inviarei Domnului n. I. Chr. Inse déca a inviatu Isusu, trebue se inviàmú si noi; si cá se inviàmú — cu inviarea dreptiloru, trebue se inviàmú moralicesce aici înca în vietia; de aceea de trei inviari ne-aduce aminte diu'a de asta-di: 1. de inviarea lui Isusu Chr.; 2. de a nóstra cea venitória; 3. de inviarea nóstra cea morale. — Pana ce voiu vorbi prescurtu despre aceste trei inviari, ve rogú se me ascultati!

Partea I. Pentru inviarea lui Isusu atâtea argumente militédia, câtu nu potú fi tóte obieptulu unei predice. Fia-ne de ajunsu prescurtu urmatóricile:

Isusu Chr., înca mainainte de a-se restigni, a dísu mai demulteori chiaru si înainte inimiciloru sei, cá va invia. Asia candu au cerutu fariseii semnu de la dinsulu, cá se cunósca, cumca elu cu potere divina face minuni, le-a dísu acelor'a, cá „*nu li-se va dá semnu, fóra numai semnulu lui Ion'a; cá precumu a fostu Ion'a trei díle si trei nopti în pantecele pescelui: asia va fi si fiulu omenescu trei díle si trei nopti în pamentu.*“ — De altadata a dísu cátra ei: „*Spargeti baseric'a acést'a, si io în trei díle o voiu redicá.*“ Cari cuvente le-a întielesu despre baseric'a trupulu seu. — Candu a voitu se-i mangaie pre ai sei cu ce-va mainainte de mórte, a dísu, cá dinsulu „*se va dá pre man'a inimiciloru, cari-lu voru ucide, inse dinsulu va invia a trei'a dí.*“ — Cátu-ce a moritu Isusu, indata si-au adusu aminte inimicii lui de cuventele, cari le-a graitu elu; de aceea mergundu la Pilatu au dísu cátra elu: Noi ne aducemu aminte, cá insielatoriulu acelu'a pana a trairu a dísu, cá preste trei díle va invia; demanda dara, cá mormentulu se se padíesca pana la a trei'a dí, cá nucum'va venindu invetiacei lui se-lu fure si se díca poporulu, cá a inviatu, cá atunci retacirea cea dinurma va fi mai amara decátu cea d'antáiu. Pilatu le-a dísu: „*Aveti paditori, miergeti de paditi, cumu sciti.*“ Ei dara au paditu mormentulu lui Isusu prin ostasi, si prelanga aceea au mai sigilatu si pétr'a depre mormentu. Inse totusi ce s'a templatú? În diu'a cea d'antáia a sambetei demaneti'a s'a facutu cutremuru de pamentu, si unu angeru coborandu-se din ceriu a restornatu pétr'a depre mormentu, si s'a pusu pre dins'a; paditorii au cadíutu de frica la pamentu cá morti, ear Isusu a inviatu precumu a dísu. Dupa-ce s'au reculesu paditorii asia, câtu poteau se fuga, s'au dusu curundu în cetate se spuna tribunalulu de judecata, ce s'a întemplatu. Iudeii cei ce au postitu, cá Isusu se se restignésca si se vina sangele lui asupr'a lorú, s'au spaimentatu audiendu ce s'a întemplatu. Si-au propusu dara se corumpa pre paditori cu bani, dicun-

du-le se spuna, că trupulu lui Isusu l'au furatu discipulii lui nóptea până-ce dormiau. In ce contradicere mare n'au mai venitu Iudeii atunci, candu au coruptu cu bani pre paditorii mormentului lui Isusu, dîcundu-le se spuna, că pana candu au dormitu ei, au venitu discipulii lui Isusu si i-au furatu trupulu! Ostasii paditori eara-si au lucratu incontr'a deregatoriei loru cá paditori prin aceea, că au dormitu, pentru care s'au facutu demni de pedépsa; si ei totusi necumu se se fi pedepsitu, dara inca s'au premiatu! Ostasii cei ce au paditu pre Petru, candu l'a scosu unu angeru din prinsóre, s'au pedepsitu cu mórte, pentrucă nu l'au paditu bine, cu tóte că ei n'au fostu de vina; au nu au fostu pre de o suta de ori mai demni de pedépsa paditorii mormentului lui Isusu, decâtu ostasii, cari au paditu pre Petru, deca ar fi fostu adeveratu, cumca nóptea, candu dormiau ei, i-au furatu trupulu lui Isusu discipulii lui? Inse ei nu s'au pedepsitu, nice nu li-s'a facutu nici o imputare. Se vede dara cumca ostasii, cari au paditu mormentulu lui Isusu, au fostu convinsi, cumca Isusu a inviatu, si asia au spusu ei si tribunalului de judecata alu Iudeiloru, cari nesciendu cumu se acópera adeverulu, au coruptu cu bani pre paditori, cá se dica, că, pana-ce dormieau ei, au venitu discipulii lui Isusu si i-au furatu trupulu. Inse tribunalulu de judecata cu acést'a n'a ascunsu adeverulu, ci l'a facutu si mai invederatu. N'a observatu, că ceea ce face, pentru inviarea lui Isusu militédia. Déca au furatu discipulii trupulu lui Isusu, pentru-ce nu i-au trasu Iudeii la judecata se-i pedepsésca, pentrucă ei cu aceea aru fi facutu o crima, frangundu sigilulu mormentului si facundu unu furtu? dara nu i-au chiamatu la judecata delocu pentru acést'a, nu i-au pedepsitu, nice nu le-au facutu ce-va imputare. Ei adeveratu că au fostu mai demulteori inaintea judecatiei mai tardiu; inse despre acést'a niceodata n'au fostu întrebati, numai le-au demandatu judecatorii, că mai multu in numele lui Isusu celui ce a inviatu se nu mai p'edice, candu apoi apostolii cu tóta barbat'ia au respunsu: „*Judecati voi insi-ve, au mai bine se cade se ascultámu de voi, decâtu de Domnedieu?*“ — Acumu aici ar poté cine-va dice, că deca Iudeii au fostu convinsi despre inviarea lui Isusu si numai au voitu se acopera adeverulu, pentru-ce n'au crediutu in Isusu? I. m., togm'a in acést'a vedemu blastemulu, care l'au pofitu ei asupr'a-si, dîcundu: „*Se fia sangele lui asupr'a nóstra, si asupr'a filoru nostri!*“ N'au crediutu in Christosu pentru invertosiarea animei loru. N'avemu ce ne mirá! Au nu sunt si asta-di destuli, cari vedu adeverulu, dara nu voescu a-lu primí. Vedemu dara, i. m., cumca antái'a marturia despre inviarea Domnului sunt chiaru inimicii lui, adica Iudeii.

A dóu'a marturia despre inviarea Domnului ne sunt apostolii si evangelistii, cari ne asigurédia pre noi despre inviarea lui Isusu; că ei in privinti'a acést'a a) n'au potutu se fia ei insi-si insielati; b) n'au voitu a insielá pre altii; c) chiaru de aru fi voitu a insielá, n'au potutu.

a) Apostolii ei insi-si n'au potutu se se insiele; că Isusu dupa inviarea nu s'a aretatu numai unu'a seau altu-i'a, ci la mai multi deodata. Ei l'au vediutu pre Isusu dupa inviarea nu odata, ci mai demulteori, in mai multe locuri, nu numai de departe, ci si de aprópe; că Isusu a vorbitu cu ei, si a mancatu, si le-a dîsu se se atinga de elu, si asia tóte le-a intrebuintiatu cá se le-delature tóta indoél'a despre elu. Isusu dupa inviarea nu s'a aretatu numai Mariei Magdalinei, nu numai la dóue alte femei

nu numai la cei doi discipuli, cari miergeau la Emausu; ci s'a aretatu si celoru 11 apostoli, petrecundu cu dînsii dupa inviarea 40 de díle si invetiandu-i despre imperat'ia lui Domnedieu; nice n'au potutu fi apostolii de parerea aceea cumca dóra Isusu nu li-s'a aretatu loru cu trupu adeveratu, că de esemplu candu s'a aretatu odata in midíloculu loru, eara ei s'au spariatu cugetandu că vedu o neluca, le-a dîsu: „*Pentru-ce v'ati spariatu? pentru-ce aveti voi cugete de acestea? vedeti manile si petiórele mele, că eu sum, pipaiti-me si me vedeti, că spiritulu nu are trupu si óse, precumu me vedeti pre mine avendu.*“ Si candu inca totusi nu credeau de bucuria, si se mirau, le-a dîsu: „*Aveti ce-va de mancatu? Si aducundu-i o parte de pesce friptu si de faguru de miere, a mancatu.*“ Asia s'a aretatu Isusu inca afara de apostoli si la altii preste 500 de frati. — Dara óre nu potemu dice, că apostolii au fostu lesne crediatori? Nu; si acést'a o vedemu din urmatóriele: la evang. Marcu cetimu, cumca Isusu s'a aretatu celoru 11 candu siedeau odata la mésa, si i-a mustratu, pentrucă n'au crediutu celoru ce l'au vediutu pre elu că a inviatu. Invetiaceii cei doi, cari mergeau in Emausu, candu s'a alaturatu Isusu cátra ei, necunoscundu-lu au dîsu cátra elu: „*Noi amu crediutu, că elu va mantui pre Israilu; inse s'a restignitu, si acumu a trei'a di e de candu s'au intemplatu acést'a.*“ Candu au spusu femeile cele cari au mersu antái'asidata la mormentu apostoliloru, că Isusu a inviatu, apostolii n'au crediutu indata, ci au tienutu de fabula ceea ce li-s'a spusu loru decátra femeile acele. Cându au spusu ceialalti apostoli lui Tom'a, est'a n'a crediutu, ci a dîsu: „*Pana nu voiu vedé semnulu cuieloru in manile lui, si nu-mi voiu bagá degetele mele in loculu cuieloru, eara manile in loculu ranei din cóst'a lui, nu voiu crede.*“ Intr' adeveru o dispusetiue domnedieésca se vede órecumu a fi fostu aceea, cá apostolulu acest'a se nu crédia celor'alalti antái'a óra, cá asia in venitoriu nimene se nu póta dice, cumcá apostolii au fostu nesce ómeni lesne crediatori. In tempu de 8 díle a fostu Tom'a necredintiosu, candu apoi aretandu-se Isusu eara-si invetiaceiloru sei fiendu de fačia si Tom'a, eara-si a dîsu cátra ei: „*Pace vóue;*“ si atunci apoi a dîsu cátra Tom'a: „*Adu-ti degetele tale, si-mi vedi manile mele, si adu-ti manile tale, si le baga in cóst'a mea, si nu te indoi, ci fi credintiosu.*“ Atunci apoi cunoscundu Tom'a adeverulu, a caditu la pamentu dîcundu lui Isusu: „*Domnulu meu si Domnedieulu meu!* eara Isusu i-a dîsu: „*Toma, tu ai crediutu, căci mai vediutu; dara fericiti cei ce au crediutu, desí nu m'au vediutu.*“ Apostolii dara n'au potutu se se insiele in privinti'a inviarei lui Isusu; dara

b) nice pre altii n'au voitu a-i insielá, si acést'a o potemu deduce din umanitatea si caracterulu loru celu nepetatu. Fiacare scie, că nimene nu vine indesiertu la cugetulu acel'a, că se minta ori se insiele pre altulu, ci fiacare, candu insielá ori minte, are ce-va interesu. Acumu ce interesu aru fi avutu apostolii, cá se minta, cumca Isusu a inviatu? Din partea cui au potutu ei asceptá ceva resplaire pentru aceea? Din partea lui Domnedieu? Din partea lui Domnedieu n'au potutu pentru o fapta cá aceea asceptá nice o resplaire, căci scieau, că lui Domnedieu e urita mintiun'a; nice din partea ómeniloru, că din partea acelor'a pentru mentiuna inca nu poteau asceptá altu ce-va decâtu pedépsa; ba nice din partea lui Isusu, că ei au dîsu, că de n'a inviatu Isusu, atunci noi cei ce speramu intru dînsulu suntemu mai amariti decâtu alti ómeni. Apoi cumu aru fi suferitu ei atâte neadiuri, persecutiuni, ba chiaru si mórte pentru o min-

tiuna? că scimu, că toti au suferitu martiriu, pre unulu l'au restignitu, pre altulu l'au tocatu in capu, si asia mai incolo.

Apoi c) togm'a se fi voitu se insiele, n'aru fi potutu; pentrucă atātu Iudeii cătu si paganii padieau, că numai ce-va umbra de insielatiune de voru vedé, se stee inprotiva, si eara-si pentrucă Iudeii au intrebuintiatu tóte contramesurele, căte se potu cugetá. Apoi apostolii erau ómeni fora de védia si potere.

Cumca Isusu intr'adeveru a inviatu, mai aréta si invingerea invetiaturei lui asupr'a iudaismului si paganismului, seau întórcerea lumei la crestinismu. Apostolii, cei ce au fugitu candu s'a prinsu Isusu si s'au tîenutu ascunsi de fric'a Iudeiloru, dupa inviarea au predicatu fora de frica, cu cea mai mare andresnéla despre inviarea lui Isusu antáiu in Ierusalimu. Temeiulu predicarei loru a fostu inviarea lui Isusu. De dóue ori a cuventatu in Ierusalimu apostolulu Petru, capulu apostoliloru, si la vorbirea lui cea de antáiu s'au intorsu 3000 de ómeni, la a dóu'a 5000. Mai mare primire a avutu religiunea crestinésca in cetatea, unde a suferitu Isusu mórtea cea mai de ocara. Multe miie de ómeni s'au crestinatu, chiaru si unii din membrii saborului celui de judecata alu Evreiloru, cari au osenditu la mórte pre Isusu; ba si din preoti s'au intorsu multi. Cu tóte că inimicii religiunei crestine puneau piedeci nenumerate, că se nu se póta latí, totusi s'a latítu pretotindene. Crestinii asia erau de convinsi despre inviarea lui Isusu, cătu-si puneau viéti'a pentru dinsulu; 300 de ani au suferitu cele mai crancene persecutiuni religiunea crestinu, si totusi s'a latítu. Cătu de tare trebuí drept'aceea se fia convinsu despre inviarea lui Chr. acel'a, care se facea crestinu! — Intórcerea popelorulu la crestinismu e dara monumentulu celu mai maretiu, pre care sunt scrise numele a loru mai multe milióne de crestini in decursulu a loru 18 seculi de ani, că marturia a inviarei Domnului n. I. Chr.

Partea II. Din cele pana aci díse se vede apriatu, cumca Isusu a inviatu intr'adeveru, si asiadara dinsulu si-a implinitu promisiunea sa cea de mainainte, si asia e dreptu, ce a invetiatu elu, e dreptu dara si aceea, cumca si noi vomu inviá cand'va. I. Christosu apriatu a invetiatu, cumca cand'va *toti căti sunt in mormente voru audí vîersulu Domnului, si voru inviá.* Pre acést'a invetiatura alui I. Christosu se basédia sperarea inviarei nóstre. Prin inviarea sa din morti ne-a garantatu Isusu adeveratatea invetiaturei sale despre inviarea nóstra, ne-a aretatu, cumca si noi vomu inviá; de aceea dice apost. Paulu: „*Eara acumu Christosu s'a scolatú din morti, incepatur'a mortiloru s'a facutu,*“ incātu adica elu a fostu celu de antáiu dintre morti, care a inviatu că se nu mai móra altulu. Cetimu ceidreptu in s. scriptura atātu a v. cătu si a n. asiediamentu despre inviarea mai multor'a; inse acést'a eara au moritu dupa aceea. Christosu singuru a inviatu din morti că mai multu se nu mai móra, si asia a inviatu cu invingere deplina asupr'a mórtei; că deórace a fostu unu omu, care a adusu in lume mórtea, nimicirea vietiei: a trebuitu se fia si unu omu, care se restitué eara viétiá omului. Ddiu însu-si a trebuitu se se faca omu, că se póta fi protoparintele unei sementie nóue, si asia se-si póta face vrednic'a sa bunu comunu pentru intregu genulu omenescu; si precumu se latiesce preste toti ómenii pre calea procrearei pecatulu lui Adamu si cu pecatulu mórtea: asia se latiesce si vrednic'a lui Chr. pre calea nascerei denou, antáiu a sufletului, dupa acea in diu'a cea de apoi si a

trupului, că pana acumu ne-amu nascutu denou in Christosu numai sufletesce eara nu si trupesce; de aceea dice apost. Paulu, că „*prin sperantia ne-amu mantuitu,*“ adica pana acumu nu ne-amu rescumparatu deplinu, ci de aici incolo sperámu că ne vomu rescumperá si trupesce. Amesuratu adeveruriloru aici aretate dice ap. Paulu: „*Că deórace prin omu s'a facutu mórtea, prin omu si inviarea mortiloru.*“ Precumu se sémene dara grauntiulu in pamentu si dupa aceea móre, putrediesce, că prin poterea cea datatórie de viétiá a sórelui se resara, se se póta face spicu, si se se cóca spre a se secerát: asia se va semená si trupulu nostru in tierin'a Domnului, si va putredí, inse la cuventulu Domnului eara va inviá spre o viétiá nóua si eterna; fiacare si-va aduná osamentele si va mierge inaintea Fiiului lui Ddiu, cel'a ce va tramite in diu'a cea mare a secerisiului pre seceratori, adica pre angerii sei in lume, si la sunetulu trambitieloru loru voru inviá toti căti au moritu, dreptii spre viéti'a eterna, eara cei rei spre osenda.

Inse fiendcă despre Isusu cetimu si aceea, cumca cu tóte că au fostu incuiate usiele, totusi a intratu in midiloculu invetiaceiloru; mai incolo, cumca pre elu nice Mari'a Magdalen'a, nice invetiaceii cei doi, cari miergeau in Emausu, nice Petru la vederea cea de antáiu nu l'au cunoscutu; apoi, cumca elu cu mare usioratate s'a redicatu la ceriu, si eara-si fiendca in s. scriptura se cetescu despre trupurile celoru inviati nescari insusíri, cari celoru moritori nu li-se cuvinu: se vedemu, ce insusíri voru avé trupurile dreptiloru dupa inviare? Acele a) voru fi scutite de tóte dorerile, precumu invétiá apocalipsulu dîcundu: „*Si va sterge Domnedieu tóta lacrem'a de la ochii loru, si mórtea nu va fi mai multu, nice plungere nice strigare, nici dorere nu va fi mai multu.*“ — b) A dóu'a insusíre a trupuriloru dreptiloru dupa inviare va fi, că ei voru stralucí cá sórele, fiendu asemene lui Isusu, carni'a, candu s'a chimbatu la fačia, i-stralucíá façi'a cá sórele, eara vestmentele i-eraiu albe cá néu'a. Asia dice ap. Paulu, cumca „*I. Chr. ne va innoi trupurile nóstre cele umilite, facundu-le asemene trupului seu celui glorificatu.*“ Bucurati-ve dara toti acei'a, cari amblati aici intru fric'a lui Domnedieu si pentru seraci'a vóstra si defectulu trupuriloru vóstre sunteti despretiuiti! căci la inviare, candu dreptii voru stralucí cá sórele, candu virtutea va impartí cunune, va incetá a fi vrednic'a façi'a frumósa si imbracamentea pompósa. Atunci celu ce va avé mai multe fapte bune, cersitoriu ori imperatu, frumosu ori uritu, va stralucí mai presusu de altii, precumu invétiá ap. Paulu dîcundu: „*că alt'a e stralucirea sórelui, alt'a stralucirea lunei, si alt'a eara-si a steleloru, că stea se osebesce de stea in marire, asia si inviarea mortiloru.*“

— c) Alta insusíre a trupuriloru dreptiloru la inviare va fi aceea, că trupurile dreptiloru voru fi usióre, voru posedé o potere si iutíme nespusa, fiendu asemeni si in acést'a privintia trupului lui Isusu, cel'a ce fiendu usiele incuiate a intratu in midiloculu invetiaceiloru in casa, si eara-si dinaintea apostoliloru s'a inaltiatu la ceru cu mare potere si usioratate. La acést'a aluda ap. Paulu, candu dice cătra Tesaloniceni: „*Candu se va cobori Domnulu din ceru, si cei morti voru inviá, si noi impreuna cu dînsii ne vomu rapí in nuori intru intempinarea Domnului in aeru, si asia porurea cu Domnulu vomu fi;*“ si eara in altu locu: „*Sémene-se intru stricatiune, scolá-se-va intru nestricatiune, sémene-se intru nemarire, scolá-se-va intru marire, sémene-se intru slabitiune, scolá-se-va intru potere, sémene-se*

trupu vietuitoriu, scolă-se-va trupu spirituale“ Bucurati-ve dara betraniloru si bolnaviloru! căci la inviere voru înteneri anii vostri si poterile vóstre, si veti poté urmări cu usioratate pre Isusu unde doresce sufletulu vostru.

Eata, i. m., asia va fi invierea, carea o sperăm noi! Si oh! cu căta bucuria o speram; căci acést'a sperare ne usiorédia necasurile nóstre si ne face neamara mórtea, acést'a ne inaltia pre noi mai presusu de cele umane, că de nu ne inaltiam mai presusu de cele omnesci, atunci suntemu cei mai amariti in lume, precumu a dis'o acést'a si filosofulu paganu Senec'a graindu: „O quam misera res est homo, nisi supra humana se erexerit.“ (o cătu de ticalosu lucru comulu, déca nu se inaltia mai presusu de cele umane.) Dupa inviere, i. m., voru incetá necasurile, dorerile, persecutiunile, pism'a si man'á dintre noi; nevinovat'á nu va fi nice dintr'o parte periclitata, desfatarea si bucuri'á va tiené in veci. Credinti'a nóstra depre pamentu va incetá si se va preface in scientia; totu, ce trebuie se credemu aici, acolo vomu cunósce cumu se cade, vomu cunósce pre Ddieu precumu este, seau dupacumu dice s. scriptura, lu-vomu vedé fačia la fačia, si déca vomu cunósce pre Ddieu, ne voru fi cunoscute si tóte misteriele naturei, vomu vedé, vomu precepe totu, ce acumu nu potemu sci, vomu sci totu binele si totu ce este de lipsa. Dupa inviere va incetá, i. m., si speranti'a crestinésca si se va preface in realitate, in cătu adica ce sperám aici pre pamentu, acolo vomu dobendí; numai singuru iubirea cea crestinésca va remané si acolo cu voi, cá un'a ce nu póte lipsi nice acolo.

Partea III. Fiendu acestea asia, e de lipsa, i. m., cá se ne tredimú din somnulu nostru celu de mórte, e de lipsa cá mainainte de a ne chiamá trómbiti'a angrésca din mormentu la judecata, se inviamu moralicesce.

Déca credemu, cá I. Chr. a inviatu asta-di din mormentu, si déca prin urmare credemu si sperám, cá si noi vomu inviá: cá invierea nóstra se fia fericita, trebuie se inviamu inca acumu moralicesce, se inviamu impreuna cu I. Chr., precumu invétia ap. Paulu cătra Romani dicundu: „*Cá precumu s'a scolatu Chr. din morti prin marirea Tata-lui: asia si noi intru invierea vietiei se amblám.*“ Trebuie dara mai antáiu se morimu pecatului, cá se potemu fi partasi bucurieloru celoru ceresci, cá se ne fia spre folosu invierea lui si cá invierea nóstra se ne aduca fericire. Trebuie se ne desbracám de omulu celu vechiu, si se-ne imbracám in celu nou prin credintia. Trebuie se morimu pecatului impreuna cu I. Chr., si se inviám impreuna cu dinsulu spre o vietia nóua. Trebuie se lapedám aluatulu celu vechiu, adica aluatulu pecatului, precumu-si curatiám Iudeii la pascile loru casele de aluatu si mancáu numai asma, cá asia se fimu frementatura nóua, adica se fimu curati: se fimu curati de tóta ur'a si pism'a, cá ur'a si pism'a sunt ficele iadului; se fimu curati de tóta poft'a trupului si a ochiului, cá cei necurati in trupu nu voru fi partasi fericirei eterne; se fimu curati de vanitate si superbia, cá Ddieu celoru superbi le stá incontra, eara celoru umiliti le dá daru; se ne fia neincetatu inaintea ochiloru umilinti'a, cá precumu dice s. Augustinu: „Celu ce vre se ajunga cand'va la perfectiune, acel'a trebuie se incépa de la gradulu celu mai din diósu, de la umilintia.“ S. Augustinu intrebatu fiendu odata de Dioscoru, carea ar fi cea de antáia virtute in scól'a lui Isusu? i-a respunsu: „cá cea de antáiu e umilinti'a, a dóu'a umilinti'a,“ si i-a disu, cá de l'ar intrebá mai incolo, totu asia i-ar raspunde, cá umilinti'a. Fora umilintia, i., ni-se clatina

credinti'a in Ddieu, ne e desiérta sperarea, ne e egoistica amórea. Fora de umilintia nu se dá daru de-la Ddieu, ear fora de daru nu existe vrednicía in virtute. Se fimu, i. m., curati de tóta man'á si resbunarea, cá man'á si resbunarea nu potu locuí in imperati'a iubirei si a fericirei. Se fimu curati de tóta suspitiunea, judecat'á, pâr'a, cu unu cuventu de tóte peccatele, cá numai atunci se póte aplicá la noi ceea ce a disu Isusu: „*fericiti sunt cei curati cu anim'a.*“ — Consululu romanu Plautu dupa-ce a invinsu pre Iliri preste 9 ani a moritu, si a lasatu se i-se scrie pre monumentu, cá a traitu 9 ani; acést'a din caus'a, cá elu cugetá, cá omulu numai de atunci incepe a trai, de candu incepe a face ce-va fapta marétia. Asia se facemu si noi; se ne desbracám de peccatu, se ne nascemu denou sufletesce, neconsiderandu intru nemic'a viéti'a, in carea amu sierbitu peccatului.

Se urmám nu numai dinafara, ci si dinlaintru, nu numai cu gur'a, ci cu anima curata si in fapta invetiatur'a Mantuitorulu nostru I. Chr., a carui'a inviere s'a intemplatu asta-di; cá invetiatur'a lui a nobilitatu popórele cele pagane, scotiendu-le din decadinti'a loru cea morale; invetiatur'a lui va scóte si asta-di din starea cea selbateca si din decadintia pre popórele, cari mai sunt pagane; fora de invetiatur'a lui devine eara-si celu mai cultu poporu la statulu selbatacái.

Conclusiune. Eata dara, i. m., cá invierea crestina e de trei feliuri: „un'a e in viarea lui Isusu, pre carea ni-se basédia credinti'a si tóta sperarea nóstra, cu deschilinare sperarea invierei a dóu'a, a invierei nóstre celei viitórie. Este inca si o a trei'a inviere, invierea nóstra cea morale, carea e o conditiune neincungiuratu de lipsa, cá cand'va invierea nóstra cea trupésca se ne fia de folosu. Se ne sierbésca, i., diu'a de asta-di spre a ne consolidá credinti'a si sperarea, carea o avemu in Isusu; se ne sierbésca spre odichna si mangaiarea nóstra cea trupésca si sufletésca si de indemnu spre a ne iubi invierea nóstra cea morale. Se-lu rogám pr. D. n. I. Chr. dicundu: Dómne I. Christóse! dá-ne darulu teu celu ddieescu, fora de care nemicu demnu de viéti'a eterna nu potemu face, cá cu ajutoriulu acelui'a se potemu duce o viétia perfecta, se potemu inviá moralicesce, cá inviandu cand'va trupesce cu invierea dreptiloru, si rapindu-ne cu tine in Canaanulu celu cerescu, se ne ajungemu fericirea cea adeverata, carea aici, de amu fi ori cătu de fericiti, totu nu o potemu ajunge! Aminu.

Gavrile Popu, profes. de s. scriptura.

Ochire prin lumea politica

(din 15—31 Marte.)

Cronica interna. A dóu'a adresa a dietei din Pest'a n'a facutu nici pre departe asia de mare sensatiune, cá cea de antáiu; eara căta a facutu, debunaséma n'a fostu favorítoria Magiariloru, cari se tienu cu o atare vengiosia si maniera advocatiale de drepturile loru ori drepte ori nedrepte. Chiaru si amiciloru mai adicti ai causei unguresci numai in comisiunea diétale pentru trebile comune le-a mai remasu puçintica sperantia, cumca laudat'a comisiune dóra dóra va face órecari concesiuni unitatei imperati'e si recerintieloru tempului. Altmintrea diét'a va insarciná mai multe comisiuni cu elucrarrea de feliurite proiepte de legi privitórie la inaintarea bunestarei materiali si sociali a tieriei. — E batutoriu la ochi, cu căta prevenintia tractédia diét'a Ungariei pre Croati'a, cu carea vre bucurósa a se lasá in pertractari pentru stato-

rirea referințelor ambelor țări către o altă și pentru revederea articulelor respectivi din 1848 înainte de reactivarea acestor'a, spre care scopu a și alesu deputațiunea, carea se conferesca cu cei 12 deputati ai dietei croate. Aici se pôte apoi predreptu întrebá, că óre pentru-ce nu merita și Ardélulu o atare preveninția și respectare, Ardélulu, care pana in 1848 avea față cu Ungari'a inca mai mare autonomia decâtu Croati'a?

Sasi, adunati in iérn'a trecuta sub comesulu loru in corpulu loru represintativu, in universitatea sasésca, carea se inchise in lun'a lui Fauru, substernura denou o represintatiune la Maiestatea sa, in care apera autonomi'a Transilvaniei și demustra, că deciderea definitiva a uniunii e cu nepotinția înainte de revisiunea legiloru din 1848 și de determinarea trebilor comune ale imperiului. Dar óre natiunea romana candu va pasí si ea odata mai cu energia, că se-si midlocésca potinți'a de a se respicá si dins'a prin rostulu unei adeverate represintatiuni natiunale, fora de a mai asceptá cu manile in sinu si a stá uimita, déca cutare seau cutari din barbatii sei se clatina cá trestí'a dupa ventu?! —

Si diét'a boema inca indréptá o adresa către tronul cu privire la revisiunea legeri electorali; curiosu numai, că in locu se se céra reforme liberali, cere inmultirea voturilor virile, va-se dáca privilegiu pentru posesorii nobili, si o represintantia mai marginita a industriei.

In diét'a Galitiei, carea se va inchide in 21 Aprile, cu ocaziunea desbateriloru asupr'a proiectului de reformarea legeri electorali, Rutenii, fiendu maiorisati, parasira sal'a in modu demonstrativu. Polonii se nevoescu in totu tipulu a negá si a nu vedé esistinti'a natiunalitatii rutene, macarca ea le-stá dinaintea ochiloru.

Cronica esterna. Cumca resbelulu intre Austri'a și Prusi'a pana acumu inca n'a isbutitu a erumpe, meritulu se ascrie influinței duoru dómne inalte, sororiloru archiduces'a Sofi'a din Austri'a și veduv'a regina a Prusiei. Periculu inse nicidecumu nu e definitivu abatutu; ba pregatirile se facu acumu de amendoué partile, si in dílele acestea se tienù si in Vien'a sub presiedinti'a imperatului de vreo doué ori svatu de resbelu, in care pentru casulu nedoritu se se fia desemnatu marsialulu Benedek de generalisimu alu armíelor din Boemi'a, Silesi'a și Galiti'a.

In alte parti inca totu fierberu:

In Spani'a tronulu reginei Isabel'a stá cá pre unu vulcanu; revolte militari se templara denou. — In Franci'a imperatulu Napoleonu cu imperatés'a, intorcunduse sér'a din teatrulu Odeonu către casa, fú suprinsu cu o musica de pisice. — Marea Britania nu numai cá in Irlandi'a nu jioesce a incarcera pre revoltantii „feniani“, cari se paru a fi fora numeru; ci si poporuln strictu anglesescu e nemultiamitu pentru indiumetatit'a mesura cu reform'a legeri electorali, care de se va și primí de parlamentu, totusi abia va inmultí numerulu alegatoriloru cu vreo 400.000, precandu numerulu nuleloru politice face milióne. — In Nordu-Americ'a presiedintele Johnson tiene mortísiu de dreptulu seu de agratiare, si prin urmare elu vre se si admita in parlamentulu republicei pre represintantii statelor, ce au fostu revoltatu; congresulu inse deocamdata pentru unu tempu órecare refusa de a-i primí in sinulu seu.

Preurma din conferinți'a de la Parisu, desí si-pastrédia lucrurile in secretu, totusi a strabatutu in publicu, cumca in siedinti'a sa din 19 Marte a adoptatu in principiu *necesitatea mantinerii constitutiunii si a uniunii principatelor romane dunarene*, ceea ce dupa sciri amintiseramu si in numerulu trecut.

Varietati.

„Religio“ in numerulu 24 a. c. publica o corespundinția din Ghierl'a, in carea dupa-ce se lauda energiós'a purcedere a noului guvernul diocesanu, pentrucá se se redice murii Ierusalimului, domnulu corespundinte intre altele lasa a i-se stravedé dorulu, cá „prelanga tóte întrebatiunile natiunali pre viitoriu se nu se aplice de acei'a in deregutori'a preotiésca, cari nu voru scí limb'a latina,“ si cá „protocólele oficióse diocesane, consistoriali, si capitularie se se duca in aceeași limba;“ ear preurma se bucura, cá „in dieces'a Ghierlei se va edá siematismu in limb'a latina.“ — Noi i-dámu dreptu domnului corespundinte in câtu afirma, că scientiele teologice dulcius ex ipso fonte bibuntur; nu precepemu inse, pentru-ce se fia tenerimea clericala, mai alesu in seminariele domestice, si de aici incolo condemnata la tortur'a de a sfermá latin'a astfelu, câtu, déca Cicerone s'ar tredi din morti, la audiulu acelei latinitati debunaséma eara-si ar morí de scárba. Se nu ne-infricámu cum'va, cá dóra nu se voru aflá cunoscutori perfecti de limb'a lat. si de ací incolo; se voru aflá destui, ceice adica voru avé interesu de a se ocupá cu dins'a; ear cá se se vorbésca latin'a culinara pre la tóte respantiile, ast'a avea numai atunci intielesu, candu in patri'a nóstra limb'a diplomatica si politica erá latin'a. In dulcea limba numésca clericii potu de patru ori mai multu si cu mai adunca precepere invetiá, decâtu candu in anulu primu si adesu inca si in alu doilea sunt chiaru si cei mai talentati siliti a stá totu cu dictiunariulu lat. a mana, pentrucá se intieléga macaru numai cuventele singurite ale cutarei sentintie. Care cleru cat. se pôte óre mesurá in privinți'a eruditiunii cu cel'a alu Franciei, unde totusi teolog'a se propune intréga francesce si limb'a oficiósa a besericei e asemenea cea francésca? — Cu respectu la siematismu asisíderea tienemu, cá acel'a ar trebuí tiparitu si sperámu cá se va si tiparí in limb'a oficiala a besericei nóstre romane; pentrucá preainaltelor dicasterie si asia li-se facu reporturi oficióse dupa pofta si in totu anulu, dara respectivele comune besericesci din eparchi'a, cari pôte voru si contribuí la spesele tiparirii siematismului, abunaséma nu precepu latinesce. Apoi déca archidioces'a si-a datu, eara dioces'a Lugosiului si-dá (precumu scimu din funte siguru) siematismulu in limb'a romanésca, din ce temeiu se faca numai eparchi'a ghierlana esceptiune? — In fine ce s'atinge de portarea protocóleloru diocesane scl. in limb'a lat., apoi dieu numai atát'a ne-ar mai trebuí, cá, precandu nesuinti'a-ne de a-se recunósce usulu limbei romane in sfer'a politica ne cósta atâtea lupte, pre atunci se ni-o scótemu noi insi-ne de bunavoia si din beserica afara.

In 15 Febr. a.c. tienura 3000 de catolici in Bruchsal (marele ducatu Baden) o adunare, cu scopu, de a formulá unu protestu incontr'a introducerei casatoriei civile obligatórie.

Post'a redactiunii. P. t. domniloru: I. N. A. in Gadalínu, I. C. in Chiesdu, V. P. in Busiacu, M. F. in Teure, G. L. d. P. in Beiusiu. Le vomu folosi. — I. P. in Clusiu. Multiamita! Sum'a din întrebare s'a inmanuatu juristului E. Tului inca asta-tómna, dupa-ce s'a fostu reintorsu din Romani'a, fiendu totodata rogatu, cá se ve cvietedie. — G. . . u desub cetatea lui Rákoczy. Te-amu consideratu cá de casa față cu altii; inse nu te ingrighi, cá tóte le-pastrámu pentru tempulu seau alu oportunitatei seau alu lipsei de materia. — Ghierl'a. . . . E buna; dar uita-te pentru angustínea spatiului amu fostu nevoiti se alegemu între lipsa si lipsa. Pentru altele ti-vomu fi multiamitori, si si pentru câte o corespundinția. — N. M. in Oradea. Asisíderea. — B=O in Blasiu. Idee bune, ci lucrarea inca cámu inperfecta; purcede inse numai cu curagiu mai departe.